

VOLEM SER HORTERES

Denúncia pública per la defensa del dret a l'ús comunitari de l'hort urbà de Sagrada Família - El Poblet

Grup "volem ser horteres".

*Les plantes dels nostres barris ens donen aliments, humitat, aire net, espais de convivència i aprenentatges. I són un refugi de la fauna urbana. No les podem deixar morir. Aquests horts els utilitzen escoles, col·lectius vulnerables i veïns i veïnes dels barris. És fonamental no posar en risc la viabilitat d'aquests espais, en tant que aporten un alt valor ecològic, social, recreatiu i terapèutic. Al mateix temps, als horts urbans produïm aliments d'alta qualitat destinats a l'autoconsum o a projectes d'alimentació del territori. I són els espais que tenim més a mà per palpar, gaudir i entendre els cicles de la vida, així com per esdevenir consumidores conscients. De fet, són **espais demostratius del potencial de les tècniques regeneratives** en el marc d'una urgent transició ecosocial agroalimentària.*

Antecedents, tot va començar amb una pregunta:

El juny de 2023, entitats, equipaments i veïnatge del Pla Comunitari Sagrada Família (impulsat per Espai Ambiental Cooperativa) ens vam reunir per imaginar **quin futur volem per al nostre barri**. D'aquell procés va néixer la Taula de Transició Ecosocial del PDC Sagrada Família: la convicció que les persones que habitem un territori hem de poder decidir, proposar i incidir en allò que ens afecta. Volem un barri on la justícia i l'ecologia estiguin al centre, on construïm comunitat des de la cooperació i la cura. En un barri marcat per l'alta densitat, la manca d'espais verds i la pressió turística, l'hort comunitari no va ser una ocurrència: va ser una resposta col·lectiva i necessària.

El juliol de 2024, l'Ajuntament de Barcelona va cedir a Espai Ambiental (cooperativa que gestiona el Pla Comunitari Sagrada Família i l'Aula Ambiental Sagrada Família) una parcel·la a l'hort urbà de Sagrada Família de forma provisional per desenvolupar el projecte *Volem ser horteres*. La cessió s'ha formalitzat al 2026 a través de concurs públic, on es va presentar un projecte amb quatre objectius:

1. **Salut i comunitat.** Un espai intergeneracional i intercultural de trobada, actiu de salut per al barri i refugi climàtic, obert a serveis públics i entitats del territori.
2. **Gestió comunitària inclusiva.** En contraposició a la parcel·la individual, el model comunitari dona accés a perfils diversos —edat, gènere, origen, diversitat funcional— i garanteix participació activa, empoderament i autogestió.
3. **Agricultura regenerativa.** Compostatge, gestió de l'aigua, biodiversitat, plantes silvestres i aromàtiques: pràctiques que fan de l'hort un espai demostratiu de la transició agroecològica urbana.
4. **Educació i sobirania alimentària.** Tallers, formació en agroecologia i connexió amb la Nevera Solidària del barri, un projecte contra el malbaratament alimentari, que està obert a tota la ciutadania, on a part de les veïnes ara també hi col·laboren comerços del barri (gràcies al voluntariat) i que a més es tanca el cercle compostant a l'Hort el que ja no és apte per menjar.

Avui, som un grup motor de 10 veïns i veïnes que fem ús del nostre hort. Però durant els darrers anys hem arribat a participar-hi de forma activa unes 20 persones i ens agradaria seguir ampliant el grup. Ens trobem cada setmana per treballar la terra, compartir, fer comunitat, desconnectar i fer tasques de manteniment. Des del 2024, hem desenvolupat diferents activitats obertes al barri, amb la participació d'un total de 125 persones de perfils diversos: veïnatge, col·lectius vulnerables i entitats del barri.

La contradicció que denunciem

Fa dos anys l'Ajuntament ens va cedir la parcel·la i des d'aleshores hem desenvolupat activitats valuoses per al barri, prioritzant horaris de tarda i de cap de setmana per garantir la participació comunitària de persones amb perfils diversos, sempre amb el permís explícit de l'Ajuntament.

Avui, el nostre projecte està en perill. **Des del programa Mans al Verd (de Parcs i Jardins) se'ns exigeix aplicar un reglament que fa materialment inviable la continuïtat del projecte.** La normativa vigent estableix un horari d'accés només de 8h a 14h en dies feiners. Aquest horari:

- Exclou sistemàticament les persones treballadores i les famílies amb fills i filles en edat escolar.
- Coincideix, a l'estiu, amb les hores de màxima calor, implicant qualsevol tasca agrícola segura.
- Impossibilita la participació dels serveis públics i entitats del barri que volen col·laborar amb el projecte.
- Contradiu el propi criteri de gestió comunitària que va motivar la cessió inicial, així com el projecte presentat, que explicita les activitats i l'horari en que es duran a terme.
- Redueix les oportunitats del barri per a combatre la soledat no desitjada, ja que redueix espai comunitari disponible per a trobades informals entre veïnes i les possibilitats de posar "mans al verd" i desenvolupar activitats entre veïnes accessibles per a tothom.

El propi diagnòstic municipal dels horts urbans¹ documenta que **el model actual d'hortos urbans de Barcelona és profundament exclouent**: el 80% dels usuaris són homes, l'edat mitjana és de 74,2 anys i tan sols un 3% provenen de fora d'Espanya. El reglament que ara s'aplica a la nostra parcel·la no fa sinó perpetuar aquesta exclusió. **El nostre projecte és precisament la correcció que el propi Ajuntament ha diagnosticat com a necessària.** A més, aquest horari no es compleix per la majoria parcel·listes degut a les limitacions evidents.

Denunciem que l'Ajuntament ha cedit un espai per a un projecte comunitari i, simultàniament, aplica un reglament pensat per a parcel·les d'ús individual que buida de contingut aquella cessió. **Aquesta incoherència institucional posa en risc el treball comunitari** de moltes entitats i persones que han invertit temps, esforç i recursos en aquest projecte, així com la possibilitat de que el projecte actual es desenvolupi tal i com està presentat.

¹Ajuntament de Barcelona (2022). Observatori d'Agricultura Urbana. Anàlisi dels horts urbans de Barcelona. Barcelona. https://hortsurbanos.bcnregional.com/wp-content/uploads/2024/01/20231113-Doc_Resum-OHU-ca-ES.pdf

Tal i com ho van posar de manifest al 2024, **volem que Sagrada Família sigui un barri viu i verd per tothom.**

Amb aquesta denuncia volem fer constar els nostres drets d'accés a la terra i al verd urbà.

Per què aquest hort és necessari

El barri de Sagrada Família - El Poblet és un dels territoris amb menor superfície de verd urbà de Barcelona. L'Eixample disposa de 50,3 ha de verd urbà, el que representa 2,1 m²/hab —menys d'una tercera part de la mitjana de la ciutat (7,4 m²/hab)². Les evidències científiques sobre els beneficis dels horts comunitaris urbans són sòlides: milloren la salut mental i física dels participants³, augmenten la cohesió social⁴, contribueixen a la mitigació de l'efecte d'illa de calor⁵, i generen consciència agroecològica en contextos urbans⁶. En aquest context de dèficit estructural de natura urbana, **els horts comunitaris no són un luxe: són infraestructura de justícia ecosocial.**

El barri pateix les conseqüències de la pressió turística intensa, on hotels, pisos turístics i afluència massiva de visitants al Temple Expiatori de la Sagrada Família ha degradat el teixit social de proximitat, ha expulsat veïnatge i ha privatitzat de facto l'espai públic. **L'hort comunitari és un dels pocs espais on el veïnatge local pot trobar-se, conèixer-se i fer barri, així com un possible actiu en salut i un refugi climàtic que, actualment, està tancat per a la gran majoria de persones del barri.**

A Sagrada Família, els principals parcs estan "ocupats" pel turisme, deixant el barri sense **refugis climàtics naturals**, i molts dels refugis climàtics que són equipaments es tanquen durant llargs períodes a l'estiu. En aquest context, **l'accés a espais verds no és un privilegi: és enfortir la justícia climàtica⁷. Garantir-lo és una obligació municipal, no una concessió.**

El que oferim: gestió comunitària amb responsabilitat

El nostre projecte no és un programa d'activitats: és una proposta concreta de com un espai públic infrautilitzat es converteix en infraestructura viva per al barri. Disposem de la capacitat tècnica, el suport institucional d'entitats i la legitimitat comunitària per gestionar aquest espai de forma responsable.

El nostre model de gestió comunitària permet:

² Observatori Districtes (Eixample)

https://ajuntament.barcelona.cat/estadistica/catala/Estadistiques_per_territori/Documents/districtes/02_Eixample_2023.pdf

³ Soga M. et al. (2017). Gardening is beneficial for health: A meta-analysis. Preventive Medicine Reports, 5, 92–99

⁴ Kingsley J. et al. (2009). 'Cultivating health and wellbeing'. Health & Place, 15(4), 1111–1119

⁵ Speak A.F. et al. (2015). Urban community gardens and cooling. Landscape and Urban Planning, 138, 190–197

⁶ Guitart D. et al. (2012). Past results and future directions in urban community gardens research. Urban Forestry & Urban Greening, 11(4), 364–373

⁷ Espai Ambiental cooperativa (2025) Sembrar comunitat: Els horts urbans com a espais de transformació ecosocial. <https://espaiambiental.coop/horts-transformacio-ecosocial/>

- Accés a un nombre molt superior de persones i perfils diversos (edat, gènere, origen, diversitat funcional).
- Suport professional d'entitats amb experiència en agroecologia i dinamització comunitària.
- Connexió amb xarxes d'alimentació solidària del territori.
- Connexió amb les entitats i serveis públics del territori.

Tot això, no s'aïlla de la resta de l'hort: **el nostre projecte articula i fa xarxa amb les persones que s'ocupen de parcel·les de forma individual**, obrint les activitats a la seva participació i generant un **intercanvi de coneixements** que promou l'agroecologia més enllà de la nostra parcel·la.

En la pràctica, això vol dir: trobades a la fresca a l'estiu, espais intergeneracionals de trobada, activitats d'educació ambiental obertes al veïnatge, integració de tècniques regeneratives: compostatge, gestió de l'aigua, biodiversitat, plantes silvestres comestibles i medicinals, tallers d'agroecologia i de plantes medicinals i Connexió amb xarxes del territori.

Per tot això, **volem que es tinguin en compte els nostres drets, però també les nostres competències per fer ús dels espais públics amb responsabilitat i la nostra capacitat de fer propostes regeneratives i de millora.**

Què demanem?

No demanem privilegis: demanen coherència entre la cessió atorgada i les condicions que fan possible exercir-la.

Dirigim les demandes següents a l'Ajuntament de Barcelona i, concretament, a la gerència de Mans al Verd:

1. Flexibilització de l'horari d'accés a l'hort urbà de Sagrada Família per a la parcel·la comunitària, amb franges de tarda i cap de setmana que permetin la participació àmplia del veïnatge per les activitats comunitàries i el manteniment de la parcel·la.
2. Garantia de continuïtat del projecte actual fins que s'hagi resolt institucionalment el marc regulador, sense que la normativa vigent s'apliqui de forma que impossibiliti les activitats en curs.
3. Reconeixement formal d'una figura jurídica específica d'hort comunitari autogestionat, diferenciada de les parcel·les d'ús individual, amb un reglament adequat a les seves característiques i objectius.
4. Una revisió vinculant de la normativa dels horts urbans per poder-la acordar amb els col·lectius i persones que fan servir els horts i ajustar-la a les necessitats reals.

Aquest manifest és signat les persones que formen part del projecte "Volem ser horteres".

Adhesions

<http://bit.ly/4mvASQu>